

Sneltest voor calciumgebrek helpt bij vroegtijdig opsporen transitieproblemen

Calciumgebrek in beeld

Met behulp van een bloedmonster kan ter plekke het calciumniveau van een koe worden bepaald

Een calciumgebrek bij afkalven wordt door de melkveehouder lang niet altijd opgemerkt. Het droogstandsmanagementprogramma Dry2Fresh brengt het probleem boven water: op ogen-schijnlijk probleemloze bedrijven kampt tot 60 procent van de koeien met subklinische melkziekte.

tekst **Jorieke van Cappellen**

De transitieperiode is een intensieve fase. 'De overgang van droogstand naar lactatie kan een plotseling gebrek aan calcium veroorzaken,' vertelt Femke Hoogervorst, rundveedierenarts bij dierenartsenpraktijk Enschede. 'Veel koeien vertonen ondanks het sluimerende calciumgebrek normaal gedrag, waardoor de veehouder ze niet opmerkt.' Jorien Papen werkt als dierenarts en accountmanager bij Blue4Green, dat computertechnologie en applicaties ontwikkelt voor de veterinaire geneeskunde. Volgens Papen komt calciumgebrek vaker voor dan gedacht. 'Bij een pilot op 23 melkveebedrijven onderzochten we het

niveau van vrij opneembaar calcium in het bloed van verse koeien. Zeker 20 tot wel 60 procent van deze koeien kampte een week na afkalven met een te laag calciumniveau. De oorzaak: een combinatie van een te lage voeropname en subklinische melkziekte.'

Te smalle ligboxen

Om veehouders en hun dierenartsen meer inzicht te geven in het verloop van de transitieperiode, lanceerde Blue4Green in 2011 het managementprogramma Dry2Fresh. Dry2Fresh is toegespitst op de periode vanaf het moment van droogzetten tot twee weken na af-

kalven en brengt volgens de makers de risicofactoren voor het ontstaan van een transitieprobleem beter in kaart. 'Zieke koeien in de transitieperiode kosten door extra arbeid, dierenartskosten en verloren melkgeld zeker 15.000 tot 25.000 euro per bedrijf per jaar. De bedrijven worden daarnaast steeds groter en er is meer behoefte aan handvatten om preventief te werken', legt Papen de reden van de ontwikkeling van Dry2Fresh uit. 'Ook zien we in de praktijk dat er in het management van de droge koeien nog veel winst te behalen is. De koeien krijgen niet altijd een rantsoen dat is afgestemd op hun specifieke behoeften. Bovendien worden droge koeien vaak eenvoudig gehuisvest, in te smalle ligboxen op rubberen matten.'

Calcium en ketonen meten

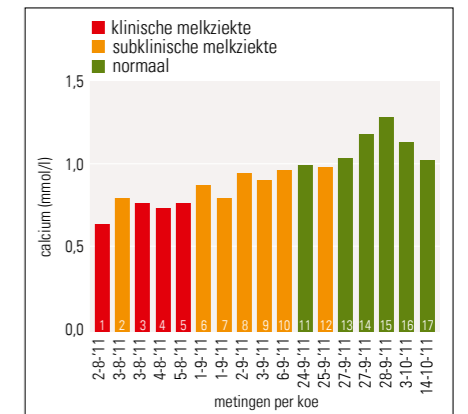
Inmiddels werken vijftig melkveebedrijven bij zes dierenartsenpraktijken met Dry2Fresh. Dierenartsenpraktijk Enschede begeleidt zes melkveebedrijven. Om vast te stellen of een bedrijf een probleem heeft, ontwikkelde Blue4Green een sneltest die calciumgebrek en daarmee melkziekte vroegtijdig kan opspo-

ren. Hoogervorst licht toe: 'De dierenarts neemt een bloedmonster dat met een mobiel labapparaat ter plekke een uitslag geeft. Daarmee testen we de verse koeien tot één week na afkalven.' Streefwaarde is een calciumniveau boven 1 mmol per liter. Voor het vaststellen van een negatieve energiebalans wordt ook het ketonenniveau in het bloed geme-

ten. De waarden worden in het programma zichtbaar gemaakt in een grafiek (zoals in figuur 1), die onderscheid maakt tussen probleemkoeien en gezonde koeien. Hoogervorst: 'We spreken van een bedrijfsprobleem als van twintig geteste dieren drie of meer koeien een te laag calciumniveau hebben.'

Droge koeien scoren

Naast de metingen beoordeelt de veehouder samen met de dierenarts tijdens het reguliere bedrijfsbezoek de conditie en huisvesting van zijn droge koeien. Hoogervorst: 'We scoren de koeien op conditie, pensvulling en dikke hakken. Ook wordt gekeken naar rantsoen, bezettingsgraad, ligboxen, het aantal vreetplekken en de watervoorziening. De gescoorde onderdelen worden per koe vastgelegd in een online transitiekaart.' Aan de hand van de metingen en de scoresresultaten stelt de dierenarts een adviesrapport voor het verbeteren van het droogstandsmanagement. 'Dat kunnen heel eenvoudige dingen zijn', vertelt Hoogervorst. 'Zo had een veehouder het droogstandsrantsoen perfect voor elkaar. De koeien moesten echter via een smalle doorgang van het strohok naar de vreetplaatsen. De dominante koeien eisten voorrang, waardoor lagere dieren onvoldoende voer konden opnemen.' Zodra de boer zaken gaat aanpassen in het management, zijn er volgens Jorien Papen van Blue4Green na zes weken al opmerkelijke verbeteringen te zien (zie figuur). 'Wij zien dat bij probleembedrijven waarop bijna 50 procent van de koeien een calciumgebrek had, het gebrek daalde naar slechts 15 procent van de dieren. Ook het ketonenniveau daalde tot een kwart van het oude niveau. Bovendien zien we dat de netto-opbrengst

Figuur 1 – Vrij opneembaar calcium in het bloed bij 17 verse koeien op één bedrijf, waarbij gedurende de periode managementverbeteringen zijn doorgevoerd.

van de groep verse koeien de andere lactatiegroepen overstijgt.'

Besparing in euro's in beeld

Het Dry2Fresh-abonnement kost 19,90 euro per maand. De kosten voor het afnemen van de testen voor een bedrijf met honderd koeien bedragen circa 1500 euro per jaar, waarmee de totale kosten op circa 1800 euro per jaar liggen. Hierbij zijn de vaste kosten voor bedrijfsbegeleiding niet inbegrepen. Volgens Papen staat er veel tegenover. Naast een hogere melkopbrengst zijn er ook de uitgespaarde kosten door zieke koeien. 'De besparing in euro's is per aandoening direct terug te zien in het programma.' Bijhouden van de transitiegegevens per koe kost extra tijd, zeker op grote bedrijven. Papen: 'Het levert op den duur wel tijdswinst op, want boeren zien beter wat op hun bedrijf het beste werkt.' Voor boeren die zo min mogelijk tijd achter de pc doorbrengen, is er nu ook een Dry2Fresh-app voor de smartphone in de maak. |

Jan Schieven: 'Koe met melkziekte was topje van ijsberg'

Melkveehouder Jan Schieven (44) uit Baak werkt voor zijn negentigkoppige veestapel sinds september 2011 met Dry2Fresh. 'Ik had niet echt problemen met mijn koeien', vertelt Schieven. 'Toen ik toch een koe met acute melkziekte had, besloot ik het programma uit te proberen, want ik had wel het gevoel dat ik nog meer uit mijn koeien kon halen.' De uitkomst van de calciumtest deed Schieven schrikken. 'Ik bleek dus wel veel koeien te hebben met een te laag calciumniveau, zonder dat ik het zelf wist. De zieke koe bleek het spreekwoordelijke topje van de ijsberg.' De uitkomsten waren voor Schieven aanleiding om zaken

in het management te veranderen. 'Voorheen voerde ik nog gedeeltelijk restvoer van de melkkoeien aan de droge koeien. Ik voer nu een speciaal droogstandsrantsoen dat ik samen met mijn voerleverancier en dierenarts heb opgesteld.' Schieven creëerde een ruimere stal voor de droge koeien en zorgde voor meer vreetplaatsen aan het voerhek voor een goede voeropname. 'De droge koeien hebben daarbij altijd al een uitloop naar buiten.' De extra tijd die in het monitoren van de droge koeien gaat zitten neemt Schieven graag voor lief. 'Koeien starten dankzij een goed calciumniveau vlot op, de nageboorten komen er goed af

en de koeien worden snel weer tochtig.' Ook economisch zag Schieven resultaat: 'Mijn bsk is van 39 naar 45 gegaan en het ejr steeg van 2400 naar ruim 2500.'